

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

(א) ויש"ס פ"א ובענין ערך שר פי אהבי תלמידי חכמים ויש"ס ב"ת המדרש של עברא ופי הערוך מובאר על פי מה דאמר הש"ס בחולין ק"ג. אין שרד אלא מ"ח ש"מאמר ושרד"ס אר"י ח"א קוראן, (ג) מ"ח ס"ה, (ד) ז"ל לור כן הגי' (ד) וברכות מ. עירובין י"ט. מניגה ט. פסחדין ל"ג, (ס) ז"ל רבה, (ז) כבודות ק"א: (ח) נכבות ק"א: (ט) ז"ל לור כן הגי' ע"ש, (י) ז"ל לור כן הגי' ע"ש ובערוך ערך אחד גרים שד פי מגל שפורים זו למים שדים פ"א מגל שהא מומחן בעדן, (טו) ובערוך ערך מאטר הארץ כפירוש מההו שמי מיתאן, (י) נכבות נ"ה, (כ) פסחים מכ: (ל) נממות מ"ד, (מ) ד"ה ש"ס לפי ד"ה מ"ן, (ס) וכירושלם רש"י, (ע) ע"י ל"ח: רשע הו, (פ) ע"י ל"ח: רשע הו.

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ופ"ב ב"ת שנתים בחומתה של אנקה. שנת דף י"ט ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) נ"ב מ' מודיעני על זאת אמר לו ובי' שבל הוטל: (ב) שם דמיו מפי זה בית בריא שלח: (ג) רש"י ד"ה גליא ובריא רש"י: (ד) ד"ה אמלא ובי' מורכבת הק"ד ואר"י מ"ה ירחן רש"י: (ה) תר"ה טר"קס"א ו"ח כ"ה כ"ה כ"ה ו"ח וקרקסאות נמק ו"ח מקומות מטופפות יטולם ללמוד ו"ח ותר"קס"א וקרקסאות דהא ו"ח לומר כ"ה כ"ה ע"י שבת דף ק"ג פ"ק דע"י דף י"ט ע"ב:

לעני רש"י

טוניג"א. טונה. פורט"ו [פורט"ו]. נבל. מטר"א. א"ס.

מוסף רש"י

כי נח נפשיה דרבי זירא. רבי זירא היה מבבל ובה טול וגל בארץ ישראל והיו דקאמר ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גרדלה שנעוניה. ואהבי קרי ליה רבי זירא ורבי זירא (מ"ק כ"ה). ארי גא ליה אמרה רבת. יכולה לומר ק"ג. רבת היא טכריה (ש"ס). כמבי כובי עד אקרא דתולבקי. כשנערף כל המקומות יתמערך לך (כחובות ק"ב). ופותיא. רומח (ביבמות ג"ג). אמלאה ההרבה. רשע דקרא יען אמרה לור עשו לירושלם האת וגו'. אמלאה מחורבנה של ירושלים, וזר מלודס היא (פסחים ב"ב). ולואו מלאום יאמץ. כשעשו גבור יעקב ח"ה. אין מלכות שניהם מתקיים יחד (ש"ס) לא טוהו בצדולה. כשאו קס זה טפל (בראשית כ"ה).

ואיש"סכה כוואי גרסי: **רקא דנהרא**. שפת הנהר גבוה מן הנהר אף ליפורי יושבת בראש הנהר: **כי שניז איניש הכא**. כשמת אדם גדול בצבל: **ספדי ליה הסס**. בטבירא: **ששך**. צבל בחילוף א"ת צ"ש: **ושס לו ציקס**. יאל לו שס בטבירא: **וכי מסקי ארון**. של מת מצבל לקוברו בטבירא: **אמרו הכי**. הספדין קורין בשוקים צלשון הוה שילאו לקרחת המות: **אוהבי שרידים**. אוהבי ישראל: **יושני רקס לאו וקבלו הרוגי עומק**. מתי צבל העמוקה: **רי זירא** עלה מצבל לארץ ישראל ומת שס בטבירא: **וארץ לבי**. ארץ ישראל: **גידלה שעשועיה**. של שנער: **בטיבורה**. בצלמנעוניה: **לא הוריש אס יושני קטרון**. שזאה לחלקו ועבר על מה שאמר הקב"ה לא תחיה כל נשמה (דברים ט) והניקן לגור שס צינייהס ולהעלות להס מס: **על מדוסי**. על מולו שנמדד לו מן השמים מדה שאינו חפץ בה: **וולן לרינין לך**. כל אחיך יהו צריכין לך: **על ידי חלוון**. חלוון עולה מן היס להרים וזוענין צדמו תכלת וממכר צדמים יקרים: **עמים הר יקראו**. מכל השבטים שתקבלו הריקן לקנות שפוני טמוני חול: **שפוני זה חלוון**. שהוא דבר חשוב. ספון חשוב צלשון צריימא: **ערים**. דג שקורין טוניג"א: **זכוכים לננה**. היואל מן החול כלאמר ציליאות השבת (שבת טו): **וחול של זבולון** חשוב משאר חולות ורואו לזכוכים לננה: **מי מודיעני**. על זאת לתת לי דמים: כל המואל חלוון ונטולו צלל דמים אינו מלליס: **שס ינצחו זכחי זדק**. כלאשר אסור גזל בעולה קך לא יגזלו ממך כלום שאס יטול שוה פרוטה צלל דמים מתקלקל הצביעה והחול ולא יועיל כלום: **זכח חלנז ודכש**. העיזס אולנין תאניס והדכש נוטף מהן והחלנז זכ מן העיזס ונעשים כמין נחל: **שש עשר מינ**. ד' פרסאות: **לדידי חוי לי זכח חלנז ודכש דכל ארץ ישראל**. צבל מנקס שהוא שס. ואס צאת לזרפו יחד היו כמצי כובי עד אקרא דתולבקי שס מקוס: **אקרא**. מקוס מעבר הנהר ובלע"ז פורט"ו: **יעדיפי ליה**. חצידי ליה: **יסד קעוטה**. לרעה: **אחידס מגדל שיר**. כנצטו מגדל שיר: **והסירויסי דמיו מפיו וגו'**. גבי לור כמצי שהוא ראש לאדום: **גלייא** (ג) במיא ראשי ע"ז הס לאדום: **כיבוס**. היא ירושלים: והיה אדום לאלופי יהודה ועקרון מהיה בית תלמוד צירושלים: **לשם**. שיר שכיבשו בני דן: **זו פמיים**. שמשס ירדן יואל כלאמר מר ירדן יואל ממערת פמיים (בסורות דף נ"ה): **מטרופולין**. לשון יון אימא של מלכות. מטר"א אס. פולין לשון שררה כלאמר מר עד שצלו דיופלי מהעיר שני שרים (תענית דף י"ח): **דמרצי**. שמגדלין שס בני מלכיס: **אמלאה החרבה**. רישא דקרא יען אמרה לור על ירושלים אמלאה החרבה עכשו אמלאה מחורבנה: (י) **רשע**. זה עשו: **בארץ נכווס יעול**. את ירושלים יחריצ: אמר יצחק להקב"ה יוחן רשע זה (ס) עשו אמר לו הקדוש ברוך הוא רשע הוא: **אמר**. יצחק: **צל למד זדק**. כלומר אין אדם יכול ללמד עליו זדק: **אמר לו**. הקב"ה: **בארץ נכווס יעול**. כלומר עמיד להחריצ את ארץ ישראל: **אמר**. יצחק אס קן צל יראה גאות ה': **זממו אל ספק**. אל תוילאו מנחיריו. זמס כמין

ואיש"סכה כוואי גרסי: **רקא דנהרא**. שפת הנהר גבוה מן הנהר אף ליפורי יושבת בראש הנהר: **כי שניז איניש הכא**. כשמת אדם גדול בצבל: **ספדי ליה הסס**. בטבירא: **ששך**. צבל בחילוף א"ת צ"ש: **ושס לו ציקס**. יאל לו שס בטבירא: **וכי מסקי ארון**. של מת מצבל לקוברו בטבירא: **אמרו הכי**. הספדין קורין בשוקים צלשון הוה שילאו לקרחת המות: **אוהבי שרידים**. אוהבי ישראל: **יושני רקס לאו וקבלו הרוגי עומק**. מתי צבל העמוקה: **רי זירא** עלה מצבל לארץ ישראל ומת שס בטבירא: **וארץ לבי**. ארץ ישראל: **גידלה שעשועיה**. של שנער: **בטיבורה**. בצלמנעוניה: **לא הוריש אס יושני קטרון**. שזאה לחלקו ועבר על מה שאמר הקב"ה לא תחיה כל נשמה (דברים ט) והניקן לגור שס צינייהס ולהעלות להס מס: **על מדוסי**. על מולו שנמדד לו מן השמים מדה שאינו חפץ בה: **וולן לרינין לך**. כל אחיך יהו צריכין לך: **על ידי חלוון**. חלוון עולה מן היס להרים וזוענין צדמו תכלת וממכר צדמים יקרים: **עמים הר יקראו**. מכל השבטים שתקבלו הריקן לקנות שפוני טמוני חול: **שפוני זה חלוון**. שהוא דבר חשוב. ספון חשוב צלשון צריימא: **ערים**. דג שקורין טוניג"א: **זכוכים לננה**. היואל מן החול כלאמר ציליאות השבת (שבת טו): **וחול של זבולון** חשוב משאר חולות ורואו לזכוכים לננה: **מי מודיעני**. על זאת לתת לי דמים: כל המואל חלוון ונטולו צלל דמים אינו מלליס: **שס ינצחו זכחי זדק**. כלאשר אסור גזל בעולה קך לא יגזלו ממך כלום שאס יטול שוה פרוטה צלל דמים מתקלקל הצביעה והחול ולא יועיל כלום: **זכח חלנז ודכש**. העיזס אולנין תאניס והדכש נוטף מהן והחלנז זכ מן העיזס ונעשים כמין נחל: **שש עשר מינ**. ד' פרסאות: **לדידי חוי לי זכח חלנז ודכש דכל ארץ ישראל**. צבל מנקס שהוא שס. ואס צאת לזרפו יחד היו כמצי כובי עד אקרא דתולבקי שס מקוס: **אקרא**. מקוס מעבר הנהר ובלע"ז פורט"ו: **יעדיפי ליה**. חצידי ליה: **יסד קעוטה**. לרעה: **אחידס מגדל שיר**. כנצטו מגדל שיר: **והסירויסי דמיו מפיו וגו'**. גבי לור כמצי שהוא ראש לאדום: **גלייא** (ג) במיא ראשי ע"ז הס לאדום: **כיבוס**. היא ירושלים: והיה אדום לאלופי יהודה ועקרון מהיה בית תלמוד צירושלים: **לשם**. שיר שכיבשו בני דן: **זו פמיים**. שמשס ירדן יואל כלאמר מר ירדן יואל ממערת פמיים (בסורות דף נ"ה): **מטרופולין**. לשון יון אימא של מלכות. מטר"א אס. פולין לשון שררה כלאמר מר עד שצלו דיופלי מהעיר שני שרים (תענית דף י"ח): **דמרצי**. שמגדלין שס בני מלכיס: **אמלאה החרבה**. רישא דקרא יען אמרה לור על ירושלים אמלאה החרבה עכשו אמלאה מחורבנה: (י) **רשע**. זה עשו: **בארץ נכווס יעול**. את ירושלים יחריצ: אמר יצחק להקב"ה יוחן רשע זה (ס) עשו אמר לו הקדוש ברוך הוא רשע הוא: **אמר**. יצחק: **צל למד זדק**. כלומר אין אדם יכול ללמד עליו זדק: **אמר לו**. הקב"ה: **בארץ נכווס יעול**. כלומר עמיד להחריצ את ארץ ישראל: **אמר**. יצחק אס קן צל יראה גאות ה': **זממו אל ספק**. אל תוילאו מנחיריו. זמס כמין

שמוכה ראייתה. שהיו שס גנות ופרדסים: **דב"ל הנומ"ר** (פרוטה) **ממך בלא דמים אין מועיל**. דמכיני שס ינצחו זכחי זדק וגזל לא מהני צנזח: **מראטריות** (ה) וקרקסאות. י"מ צמי עזדות כוכבים ומכנה אותן טרטאכ' לשון חרפה וקרקסאות רוצה לומר ציח הכסא צלשון ערז וקשה לומר שאותן מקומות מטופפות יכול ללמוד שס תורה אלא ודאי לשמנה יאס צמירה צימינו ורוצה לומר צמים שממאספס שס לוועד של עוצדי עזדות כוכבים: **הס** (רבה) חמת זו חמי גרר רקת זו טבריא כינרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה רקת (ז) שאפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון רבי ירמיה אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שיושבת בטבורה של ארץ ישראל (רבא) אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שיושבת בראש ההר כצפור קטרון זו ציפורי ולמה נקרא שמה ציפורי שיושבת בראש ההר כצפור וקטרון ציפורי היא והא קטרון בחלקו של זבולון והוא דכתיב יזבולון היא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נהלול וזבולון מתרעם על מדותיו הוה שנאמר יזבולון עם חרף נפשו למות מה מעם משום דנפתלי על מרומי שדה אמר זבולון לפני הקב"ה רבונו של עולם לאחיי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות לאחיי נתת להם ארצות ולי נתת ימים ונהרות אמר לו כולן צריכין לך ע"י חלוון שנאמר [עמים הר יקראו] ושפוני טמוני חול תני רב יוסף שפוני זה חלוון טמוני זו טרית חול זו זכוכית לבנה אמר לפניו רבונו של עולם מי מודיעני (ב) אמר לו שש יזכחו וזכחי זדק סימן זה יהא לך כל הנוטל ממך בלא דמים אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום ואי סלקא דעתך קטרון זו ציפורי אמאי מתרעם על מדותיו והא הוויא ציפורי מילתא דעדיפא טובא וכי תימא דלית בה זבת חלב ודבש והאמר ריש לקיש לדידי (ו) חוי לי זבת חלב ודבש דציפורי והוויא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל וכ"ת דלא נפישא דידיה כדאחיה (ו) והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישאל והוויא כמבי כובי עד אקרא דתולבקי עשרין ותרתינן פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי אפ"ה שדות וכרמים עדיפא ליה דיקא נמי דכתיב ונפתלי על מרומי שדה ש"מ אמר רבי אבהו (ד) ועקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא יושבת בין החולות והיא היתה יתד תוקעה לישראל בימי יוונים וכשגברה מלכות בית החולות והיא ונצחום היו קורין אותה אחידת מגדל (ז) שיר אמר רבי יוסי בר חנינא מאי דכתיב (ו) והסירותי דמיו מפיו ושקוציו מבין שיניו ונשאר גם הוא לאלהינו והסירותי דמיו מפיו זה בית (ט) במיא שלהן ושקוציו מבין שיניו זה בית גליא שלהן ונשאר גם הוא לאלהינו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום (ו) והיה כאלוף ביהודה ועקרון כיבוסו אלו (ז) תראטריות וקרקסיות שבאדום שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים (אמר רבי יצחק) לשם זו פמיים עקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא היתה מטרופולין של מלכים איכא דאמרי דמרבי בה מלכי ואיכא דאמרי דמוקמי מינה מלכי קסרי וירושלים אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן אל תאמן ישבו שתיהן אל תאמן חרבה קסרי וירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שתייהן אל תאמן חרבה קסרי וירושלים חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו רב נחמן בר יצחק אמר מוכא (ז) ולאום מלאום יאמין ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (י) ויחן רשע כל למד זדק אמר יצחק לפני הקב"ה רבש"ע יוחן עשו אמר לו רשע הוא אמר לו כל למד זדק אמר לו (ב) בארץ נכווחות יעול אמר לו אם כן כל יראה גאות ה' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (י) אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה אמר יעקב לפני הקב"ה רבונו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו זממו אל תפק זו גרממיא

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ופ"ב ב"ת שנתים בחומתה של אנקה. שנת דף י"ט ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) נ"ב מ' מודיעני על זאת אמר לו ובי' שבל הוטל: (ב) שם דמיו מפי זה בית בריא שלח: (ג) רש"י ד"ה גליא ובריא רש"י: (ד) ד"ה אמלא ובי' מורכבת הק"ד ואר"י מ"ה ירחן רש"י: (ה) תר"ה טר"קס"א ו"ח כ"ה כ"ה כ"ה ו"ח וקרקסאות נמק ו"ח מקומות מטופפות יטולם ללמוד ו"ח ותר"קס"א וקרקסאות דהא ו"ח לומר כ"ה כ"ה ע"י שבת דף ק"ג פ"ק דע"י דף י"ט ע"ב:

לעני רש"י

טוניג"א. טונה. פורט"ו [פורט"ו]. נבל. מטר"א. א"ס.

מוסף רש"י

כי נח נפשיה דרבי זירא. רבי זירא היה מבבל ובה טול וגל בארץ ישראל והיו דקאמר ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גרדלה שנעוניה. ואהבי קרי ליה רבי זירא ורבי זירא (מ"ק כ"ה). ארי גא ליה אמרה רבת. יכולה לומר ק"ג. רבת היא טכריה (ש"ס). כמבי כובי עד אקרא דתולבקי. כשנערף כל המקומות יתמערך לך (כחובות ק"ב). ופותיא. רומח (ביבמות ג"ג). אמלאה ההרבה. רשע דקרא יען אמרה לור עשו לירושלם האת וגו'. אמלאה מחורבנה של ירושלים, וזר מלודס היא (פסחים ב"ב). ולואו מלאום יאמץ. כשעשו גבור יעקב ח"ה. אין מלכות שניהם מתקיים יחד (ש"ס) לא טוהו בצדולה. כשאו קס זה טפל (בראשית כ"ה).

טבעת כחול * שנותנין בחומתה של אנקה ונמשכת זו ומתוך חזקה אינה משמרת כי אס זו: גרממיא

1. זבולון לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נהלל וישב הבנעני בקרבו ויהיו למס: שופטים א ל
2. זבולון עם חרף נפשו למות ונפתלי על מרומי שדה: שופטים ה יח
3. עמים הר יקראו שם יזכרו וזכוי זדק כי שפע ימים ייקפו ושפוני טמוני חול: דברים לג יט
4. כי עזה עזובה תהיה ואשקלון לשממה אשדוד ב'חרבים יגרשהו ויקרוו תעמר: צפניה ב ד
5. וקטרתי דמיו מפיו וישקוציו מבין שיניו ונשאר גם הוא לאלהינו ויהיה כאלף בידודה ויקרין פיבוסו: זכריה ט ז
6. ויצא גבול בני דן מהם ויעלו בני דן ויקחו עם לשם וילכדו אותה ויבד אותה לפי חרב וירשו אותה וישבו בה ויקראו ללשם דן כשם דן אביהם: יהושע יז ט
7. בן אדם יקן אשר אמרה צר על ירושלים האח נשפרה דלתות העמים נסבה אלי אמלאה החרבה: יחזקאל כו ב
8. ויאמר ה' לך שני גוים בבטנך ושני לאמים ממערך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר: בראשית כה כג
9. יחן רשע כל למד זדק בארץ נכווחות יעול וכל יקרא גאות ה' ישיעו כו י
10. אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה: ירמיהו ס"ה

רבינו חננאל

דמוליא כרקתא דנהרא, פירוש גבוה כשפת הנהר.